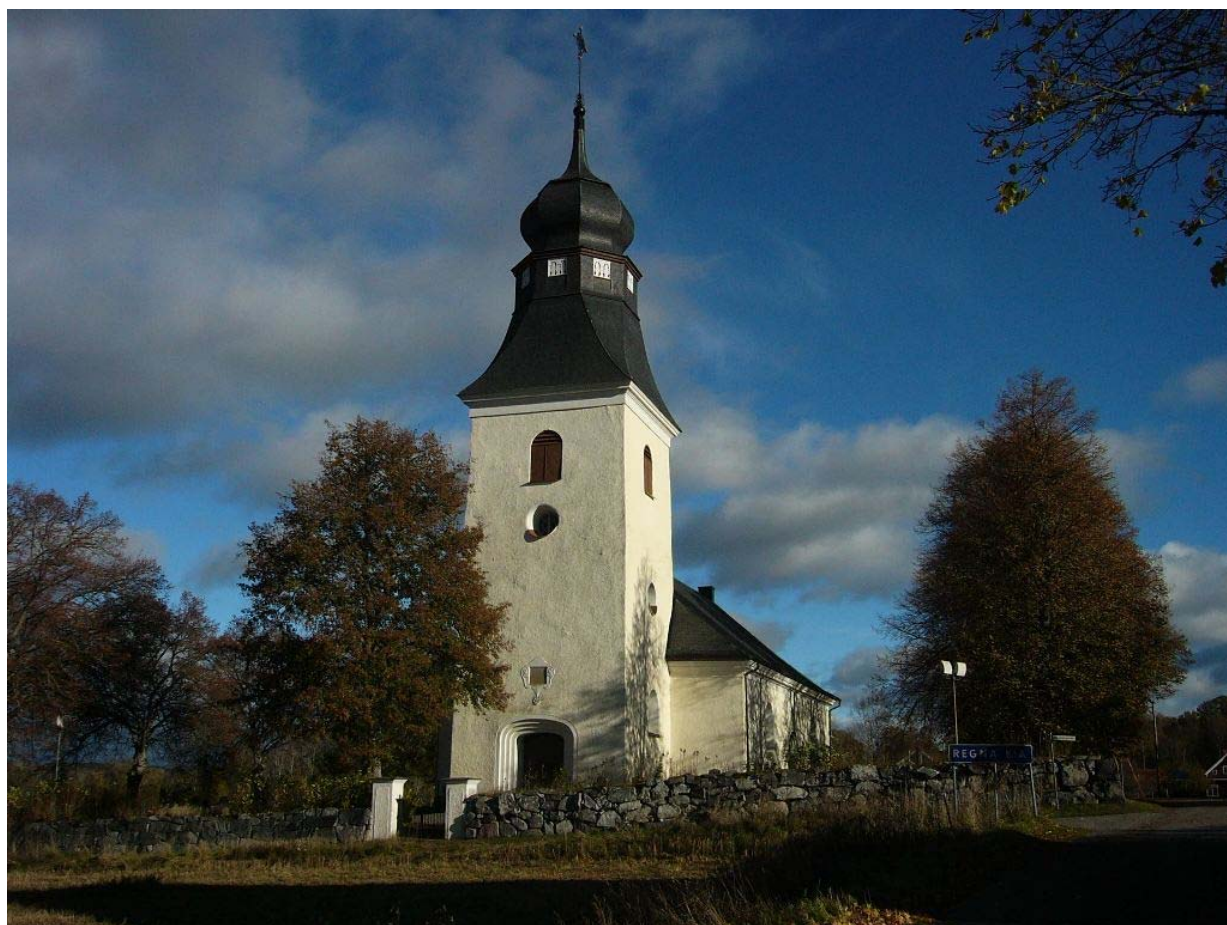


Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i
Linköpings stift 2005



REGNA KYRKA

Regna socken
Finspångs kommun
Linköpings stift
Östergötlands län

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

REGNA KYRKA

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift
Delrapport december 2005

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Kulturminneslagen.....	3
Kulturhistorisk bedömning.....	3
Inventeringens uppläggning och rapport.....	4
REGNA KYRKA.....	5
BESKRIVNING OCH HISTORIK.....	5
<i>Socknen</i>	5
<i>Kyrkomiljön</i>	6
<i>Kyrkogården</i>	6
<i>Kyrkobyggnaden</i>	7
Exteriör beskrivning.....	8
Interiör beskrivning.....	9
KULTURHISTORISK BEDÖMNING.....	11
<i>Kyrkogården</i>	11
<i>Kyrkobyggnaden</i>	12
ÖVRIGT.....	15
Befintliga skyddsformer.....	15
Övriga inventeringar.....	15
Källor.....	15
Kartor.....	15
HÄNDELSELISTA.....	12
Förkortningar.....	14

Inledning

Bakgrund

Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapsunderlaget för våra kyrkobyggnader och kyrkomiljöer genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering. På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen inom stiftets del av Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2004. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkobyggnader som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkans kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att skapa ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkan/kapellet och för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrko/kapellbyggnaden samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkobyggnader/kapell och kyrkomiljöer i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att skapa ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar av kyrkobyggnaden.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, och Östergötlands län samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljöns i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall

till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör, fotografier och en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygdslitteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkobyggnadens historia. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast en mindre del är presenterad i denna rapport. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, vilket är ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbetet, fotografering och rapportsammanställningen har utförts av antikvarie Anna Lindqvist vid Östergötlands läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

REGNA KYRKA

Finspång Regna 5:1, Regna socken, Finspångs kommun, Finspångs härad, Östergötlands län och landskap, Linköpings stift



Regna är en medeltida socken och gränsar i norr mot Södermanland. Den första kända kyrkan på platsen var uppförd av sten under medeltiden. En ny kyrka uppfördes 1785 efter ritningar av länsbyggmästare Magnus Beurling. Den förstördes vid en omfattande brand 1913. Kyrkan återuppbyggdes på de gamla murarna under åren 1914-1915 efter ritningar utförda av arkitekt Gustaf Linden. Kyrkan har ett rektangulärt långhus med tresidigt avslutat korparti med en låg sakristia i öster samt torn i väster. Fasaderna är vitputsade och taken täckta med skifferplattor. Tornet försågs vid återuppbyggandet med en mycket speciell lökkupol. De symmetriskt placerade fönsteröppningarna är rundbågiga med småspröjsade, gråmålade träbågar. Huvudingången är via tornet i väster, men en ingång finns även centralt på södra sidan samt till sakristian. Interiören har en mycket välbevarad nationalromantisk karaktär. Kyrkomiljön utgörs av ett ovanligt tätt och innehållsrikt sockencentrum med bl a den byggnadsminnesförklarade Renströmska skolan och den f d gästgivargården.

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Socken

Regna är en medeltida socken och omnämns 1359 under samma namn. Socken gränsar i norr mot Södermanland. Socken är skogig och bergig med många sjöar. Åkerbruk i förening med boskapsskötsel och skogsbruk har varit huvudnäringen. På 1680-talet fick man tillstånd att anlägga ett silverbruk, men det visade sig inte vara lönande. I 1871 års kalender över Östergötland uppges att det i socknen finns fyra sågverk, tre mjölkvarnar, tre fiskeinrättningar, ett garveri, en stångjärnsmedja och två järnmanufakturverk. Igelfors järnbruk grundades på 1860-talet. En modern liesmedja uppfördes 1947. En tredjedel av socknens mark har varit frälsejord och tillhört Regnaholm, Gäddö och Svartorp. Framför allt

Regnaholm, som är belägen på en udde i sjön Regnaren, har varit socknens dominerande gård och ägts av släkterna Tott, Ulfsparre och Gyllenkrook.

Kyrkomiljön

Kyrkbyn ligger två mil norr om Finspång i en uppodlad sänka vid sjön Regnaren. Redan 1825 uppfördes en skola sydväst om kyrkan, den s k Renströmska skolan. Namnet kommer från den originella gästgivaren Nils Renström, som genom testamente möjliggjorde att en skola kunde uppföras. Den utgörs av en mycket välbevarad reveterad byggnad i två våningar under sadeltak. Skolan är av en av de äldsta i landet och är sedan 1985 förklarad som byggnadsminne. Söder om kyrkan är det f d ålderdomshemmet beläget. Det utgörs av en stor tvåvåningsbyggnad med rödfärgad panel, ursprungligen uppförd på 1860-talet. Den utnyttjas idag som vandrarhem. Väster om kyrkan utmed kyrkans tillfartsväg är några av kyrkbyns mangårdsbyggnader och det f d gästgiveriet belägna. Det senare utgörs av en mycket ålderdomlig miljö. Den f d prästgården är belägen på en udde i sjön Regnaren en knapp kilometer nordöst om kyrkan.



Kyrkogården

Kyrkogården, som är en stor landsbygds kyrkogård, omgärdas av en stenmur. Ingångar till kyrkogården finns i väster och söder med kvadratiska, murade och putsade grindstolpar. Grindarna är av järnsmide och stämplade med något som kan utläsas PB och de är daterade 1793. På kyrkogårdens östra del finns sedan 1948 en bisättningskällare.

Den successiva utbyggnaden av kyrkogården har gjort att en hel del äldre strukturer har bevarats. Begravningsplatsen består av flera olika delar. Den äldsta delen kring kyrkan i sydväst präglas av trädkrans och kyrkmur samt öppna gräsmattor i söder och ett helt och hållet grusat område norr om kyrkan. Österut har kyrkogården utvidgats två gånger. Den sista utan att kyrkogårdsmuren förlängts. Här finns istället en omgärdning av häckar och en yngre trädkrans. Gravvårdarna står på stora öppna gräsytor. Den nyaste delen är placerad på en terrass norr om och nedanför den gamla kyrkogården. Här har fyra slutna rum skapats med hjälp av häckar.

Kyrkobyggnaden

Den äldsta kända kyrkan på platsen var uppförd av sten under medeltiden. Dess utformning är till stora delar oklar. Långhuset var dock rektangulärt och i norr fanns en sakristia.

Grundmurar påträffades vid gravgravningar vid kyrkans norra sida. Amanuens Anders Lindahl vid Östergötlands länsmuseum kunde efter en undersökning 1947 konstatera att de sannolikt hörde till den gamla kyrkans sakristia. Golvet innanför grundmurarna var täckt av plana, tunna hällar av kalksten och gråsten. Den äldre sakristians läge invid den nuvarande kyrkans norra mur kan indikera att delar av den medeltida kyrkans norra mur eventuellt ingår i den nuvarande kyrkan. Kyrkan revs i samband med att den nuvarande kyrkan uppfördes på samma plats.

Redan vid mitten av 1700-talet var den medeltida kyrkan för liten för de boende i församlingen och ett förslag på att utvidga kyrkan åt öster framkom. Kammarherren Axel Wilhelm Gyllenkrook på Regnaholm föreslog dock att en ny kyrka skulle byggas. Den uppfördes 1785-1787 efter ritningar utarbetade av länsbyggmästare Magnus Beurling. Kyrkan fick en för tiden traditionell utformning med ett rektangulärt långhus med tresidigt avslutat korparti med en låg sakristia i öster samt torn i väster. Interiören försågs 1792 med en stor altartavla målad av Pehr Hörberg. Den framställer Jesus i synagogan i Nasareth. I bakgrunden skymtar stadsbebyggelse med bl a Finspångs slott i Östergötland. Målaren, tecknaren, grafikern och skulptören Pehr Hörberg (1746-1816) var sin tids mest anlitade kyrkomålare. Han har målat 87 altartavlor varav 57 i Östergötland.

Under pågående gudstjänst söndagen den 6 april 1913 upptäcktes det att det brann i kyrkans tak. Kyrkan blev snabbt övertänd och man befarade att hela kyrkbyn skulle fatta eld genom den hårda nordliga vinden. En större ladugård brann ner till grunden, men övrig bebyggelse klarade sig. Ålderdomshemmet tog dock eld flera gånger och kyrkogården blev helt nedtrampad. Från kyrkobyggnaden kunde ljuskronor, silver, altartavlan, nummertavlor och en del av kyrkans arkiv räddas. Anledningen till branden tror man berodde på att gnistor från ett kaminrör antände spåntaket. Kyrkan återuppbyggdes omgående efter ritningar av arkitekt Gustaf Linden. Linden (1879-1964) var stadsarkitekt i Linköping mellan åren 1912 och 1924. Han var även anställd vid Byggnadsstyrelsen där han blev den ledande stadsplaneexperten. Han stora insats i Linköping var den generalplan över staden som blev klar 1923 och de s k engelska radhusen, som han ritade på Lindengatan.

I Östgöta Correspondenten den 13 november 1915 redogjorde signaturen –*man* för den nya kyrkan; ” Den brunna kyrkan – framhöll arkitekten Linden – var helt visst bortsedt från en del detaljer en vacker kyrka. Dock bjöd den egentligen intet för trakten egenartadt och var ej heller på något sätt särskildt lämpad efter omgifningen. Tvärtom hörde den till en dussintyp, som en viss arkitekt i slutet av 1700-talet förde fram, och den påträffas också rätt allmänt i vårt land, långt uppe i Norrland såväl som ända nere i Skåne. Denna omständighet har gjort, att arkitekten ej ansett sig bunden af några pietetskraf från det förra templet.” I den arbetsbeskrivning som arkitekt Gustaf Linden uppgjorde för kyrkan 1914 beskriver han sin utgångspunkt för återuppbyggandet; ”Vad det inre beträffar så erbjöd den äldre kyrkan intet nämnvärt av intresse eller kyrklig stämning. Jag har därför ansett mig oförhindrad att föreslå vissa förändringar såväl beträffande planformen som i övrigt i avsikt att försöka giva den nya kyrkans inre en mera stämmingsfull och på samma gång med gängse smakuppfattning mera överensstämmande karaktär.” Under det sena 1800-talet fanns det en likriktning inom kyrkoarkitekturen, kyrkornas form var traditionell, med ett långhus med torn i väster. Vid sekelskiftet 1900 ersattes den gängse plantypen av en stor formriktedom. En romantisk historisk syn genomsyrade arkitekturen och arkitekterna ville ha en stämningsskapande

arkitektur med naturliga material gärna med lokal anknytning. I början av 1900-talet ändrades även den liturgiska synen på kyrkorummet. Kyrkan skulle inte längre vara en sluten församlingsbyggnad utan kyrkan skulle stå öppen för vem som ville komma, den s k folkkyrkotanken. Detta speglar sig även i arkitekturen och under 1900-talets första decennier byggdes några av landets främsta moderna kyrkor av tidens främsta arkitekter. Regna kyrkas exteriör och interiör fick en utformning i enlighet med de samtida arkitekturstilarna jugend och nationalromantik. Återanvändandet av de gamla murarna omöjliggjorde dock ett friare gestaltande av kyrkorummet. Fönsteröppningarna minskades dock något då arkitekt Gustaf Linden ansåg de gamla alltför stora för att skapa den varmare och intimare stämning han uppenbarligen ville åstadkomma. Tornet försågs med en mycket karakteristisk lökkupol klädd med skifferplattor. Kyrkorummet fick ett kassettindelad tredingstak och korets tak utformades som ett stjärnvalv. Gustaf Linden ritade kyrkans nya inredning och den fick en konsekvent och samstämmig utformning. Pehr Hörbergs altartavla som hade räddats från branden fick en helt ny omramning i en jugendbarock omgiven av vridna kolonner. Färgsättningen hölls i dova färger och förgyllning i samklang med altartavlans färgställning.

Några omfattande exteriöra förändringar har inte skett sedan återuppbyggnaden. Fasaderna var ursprungligen avfärgade i en grå ton, men försågs 1948 med en vit spritputs. Interiören genomgick en omfattande reovering 1998 under ledning av arkitekt Magnus Ahrén i Linköping. Kyrkorummet försågs då med små läktarunderbyggnader och golvet som var laserat i en varm brun ton fick en ljus träton genom att de slipades och oljades.

Exteriör beskrivning

Kyrkan är orienterad i öst-västlig riktning med ett rektangulärt långhus, tresidigt avslutat kor, en lägre sakristia i öster samt torn i väster. Kyrkan är uppförd av gråsten och eventuellt kan äldre murar ingå i den norra sidan. Stensockeln är oputsad. De vita fasaderna är spritputsade med slätputsade omfattningar och taklist. Taket, som är täckt med skifferplattor, utgörs av ett sadeltak som är avvalmat över koret. Sakristian skadades inte av branden, då den var belagd med plåttak. Sakristians tak är nu liksom övriga tak belagt med skiffer. Tornets avslutning med svängd huv och lökkupol krönt av spira är även täckt med skiffer. Tornluckorna är brunmålade och försedda med rombformad panel. Ståndrännor och stuprör är tillverkade av kopparplåt. Fönsteröppningarna är rundbågiga med sidohängda, gråmålade och småspröjsade fönsterbågar i karm. Fönstren är försedda med antikglas. Huvudingången är via tornet i väster och utgörs av en låg avtrappad portal med brunmålade dubbeldörrar med fantasifullt utformad panel i romber med nationalromantiskt utformat smidesbeslag och överliggande galler. Över porten finns en kalkstensplatta med följande inskription; DÅ GUSTAF DEN III REGERADE OMBYGDEN REGNA KYRKA 1785. En



ingång finns även centralt på södra sidan med samma utformning som portalen på den västra sidan. Över porten finns en kalkstensplatta med årtalen 1914-15. Till sakristian finns även en ingång på den södra sidan. Den är placerad i en murnisch med golv av tegel lagt i rombmönster. Den rundbågiga nischen är målad med en tidstypisk stiliserad dekor i rött, gult, blått med svarta konturer. Dörrbladet är klätt med diagonalställd brunmålade panel med

nationalromantiskt smidesbelag och överliggande galler. Under korets nordöstra fönster finns en nedgång till ett pannrum.



Interiör beskrivning

Långhuset är rektangulärt med ett trägolv, vilket 1998 slipades och oljades. Väggarna är putsade i en vitgul ton. Taket utgörs av ett gråmålat treadingstak med kassettindelning. Mot väster finns dubbla, brunbetsade svängdörrar till vapenhuset. Den södra ingången har en rikt skulpterad träomfattning med inslag av förgyllning. Samtliga innerdörrar är mer eller mindre rikt bearbetade spegeldörrar av furu. De är brunlaserade och försedda med nationalromantiskt utformade smidesbeslag. Fönsteröppningarna är försedda med gråmålade innanfönster. Bänkinredningen är öppen i tre kvarter. Gavlarna är laserade i en brunröd ton med utskurna siffror målade i blått. Originalfärgsättning är tydligast på den norra sidan, där den inte har bleknat. Koröppningen eller triumfbågen flankeras av rundbågiga nischer varav den norra utgör uppgången till predikstolen och i den södra finns ett dekorativt gallerverk i träram, sannolikt tillkommen för den ursprungliga varmluftsanläggningen. Predikstolskorgen står på ett murat fundament. Ljudtak saknas. Korgen är utförd av furu med rikt skulpterad ornamentik och text samt målade i en tunn blå lasyr med förgyllning. Uppgången är via en rundbågig öppning på korets norra sida.

Läktaren i väster bärs upp av runda pelare. Läktarbarriären har ett utskjutande mittparti och är försedd med en spegelindelning, som är målade i en laserande marmorering i brungula nyanser samt med förgyllning. Läktarens undersida är täckmålad i grått. Vid renoveringen 1998 tillkom läktarunderbyggnader. De är rundade mot mittgången och klädda med en slät träpanel inmålade i väggfärgen. Den södra innehåller förråd och den norra handikapps – WC. Under läktaren har de bakre bänkarna tagits bort och där finns modern liggande textilförvaring. Orgelläktaren nås via trappor i vapenhuset. Läktarens golv består av ett obehandlat brädgolv. Läktaren har bevarade gradänger och bänkinredning på såväl södra som norra sidan. Orgeln är byggd av Setterquist & Son i Örebro 1919 och fasaden är ritad av arkitekt Gustaf Linden. Dopfunten, som är placerad i sydöstra hörnet, är av trä med oktagon form med kolonner i hörnen. Den är målade i en laserande marmorering med förgyllningar samt med dopfat av koppar. Nummertavlorna räddades undan branden och härstammar sannolikt från kyrkans byggnadstid 1785. De är rektangulära med profilerad ram, som kröns av ett fyrfat. Under detta, inom en krans, finns två olika vapensköldar. Vapensköldarna återger de adliga ätterna Pfeiff och Gyllenkrook. Ramarna är målade i en kraftigt blålila marmorering. På psalmsnummerlapparnas baksida har siffrorna skurits ut. Den blinde Anders Mattsson, som tjänstgjorde i kyrkan under 1800-talets första hälft, kunde då känna vilka nummer han skulle hänga upp.



Korets golv är beläget tre steg högre än långhuset. Golvet består av ett slipat och oljat brädgolv. Väggarna är klädda med en brunlaserad bröstningspanel och däröver puts. Taket består av ett enkelt utformat stjärnvalv. Dörrarna till sakristian har en korgbågig avslutning uppåt och är infattade med profilerade foder som ingår i korets bröstpanel. Altaret är murat med konkava hörn och målat i lila toner med vitmålad överdel med guldtext. Altarringen är rund och öppen mot öster och marmoreringmålad i likhet med läktarbarriären. Altartavlan,

som framställer Jesus i synagogan, är signerad *Pehr Hörberg Sesit 1792* och försågs med en ny omramning 1914. Den omges av dubbla spiralvridna, delvis förgyllda kolonner.

Sakristian är belägen öster om koret och golvnivån ligger tre steg lägre än korgolvet. Golvet, som består av ek, nyinlades 1998. Väggarna och taket är vitputsade och i öster finns en rundbågig fönsteröppning. Söder och norr om sakristian finns passager. Den södra är belagd med klinker och där finns en separat utgång i söder samt WC i öster. Det norra utrymmets golv ligger på samma nivå som korgolvet. I öster finns ett förvaringsutrymme för skrudar m m.

Vapenhuset är beläget i tornets bottenvåning. Golvet består av ett slipat och oljat brädgolv. Väggarna är putsade och nedtill, som en bröstningspanel, inklädda med brunmålade lister och väggfält. Taket är plant och vitputsat med avtrappad taklist. På södra och norra sidan löper trappor till orgelläktaren och tornet. Till förvaringsutrymmen under trapporna leder enkla brunlaserade dörrar.

Tornet nås via trappor i vapenhuset. Första våningen är försedd med ett brunlaserat trägolv och vitputsade väggar. Mot öster finns en dörr till läktaren med ett brunlaserat dörrblad. Den andra och tredje våningen är oinredda med obehandlade brädgolv, putsade men ofärgade väggar. På den tredje våningen finns i öster en lucka till långhusvinden. I klockvåningen syns brandskadade träbjälkar vid ljudöppningarna. Kyrkans bägge klockor omgöts efter branden 1914 av H G Bergholtz i Stockholm.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Kyrkan och kyrkogården med intilliggande skolbyggnad, ålderdomshem, klockarbostad, gästgivargård och gårdsbebyggelse utgör en ovanligt tät och innehållsrik kyrkomiljö som vittnar om kyrkplatsen som socknens centrum. Den Renströmska skolan är även förklarad som byggnadsminne.

Kyrkogården

Kyrkogården innehåller ett relativt stort antal 1800- och tidiga 1900-talsvårdar av högt kulturhistoriskt intresse. Norr om kyrkan finns två intakta rena gruskvarter skapade under 1940-50-talen. I kvarter 7 finns relativt omfattande lämningar av en allmän linje från 1927 fram till 1961 markerad med särskilda små liggande vårdar och vita träkors, vilka alla är av stort kulturhistoriskt intresse. Till kyrkogårdens miljö hör den uppväxta trädkransen och



kyrkogårdsmurarna med skiftande murverk och mycket väl bevarade grindstolpar. Grindarna i smidesjärn som är stämplade med brukets namn och med året 1793 är ovanliga och har ett stort kulturhistoriskt värde.

Den nya kyrkogården präglas av utsikten över sjön Regnaren och jordbruksbygden i norr och de häcksystem som finns här i kontrast till gamla kyrkogårdens öppna gräsytor.

Kyrkobyggnaden

Kyrkan är interiört och exteriört i det närmaste intakt sedan återuppbyggandet 1914-15. Den utgör även en av länets få kyrkor från denna tid. Exteriören präglas av de tidstypiska portarna, ingången till sakristian med sin dekorativa målning, skiffertaket och framför allt ger tornspirans lökkupol exteriören en speciell karaktär. Interiören är mycket välbevarad och starkt präglad av tidens nationalromantiska strömningar med jugendinslag. Den bevarade originalfärgsättningen är en betydelsefull del av kyrkorummet. Nummertavlorna och altartavlan, som räddades undan branden, utgör i sig betydelsefulla föremål av hög konstnärlig kvalitet, men de visar även på en historisk kontinuitet. Altartavlan utgör en av Hörbergs bästa altartavlor och motivet är lite speciellt då det visar det närbelägna Finspångs slott i bakgrunden.

Sammanfattning

- Kyrkan och kyrkogården utgör tillsammans med intilliggande bebyggelsen som t ex Renströmska skolan och den f d gästgivargården en mycket innehållsrik kyrkomiljö som vittnar om kyrkplatsen som socknens centrum.
- Kyrkan är interiört och exteriört i det närmaste intakt sedan återuppbyggandet 1914-15. Exteriören präglas i hög grad av tornspirans speciella lökkupol. Interiören med sin fasta inredning och färgsättning är ett mycket välbevarat exempel på nationalromantikens stilideal. Den utgör även en av länets få kyrkor från denna tid.

HÄNDELSELISTA

Förteckningen gör inga anspråk på att vara komplett. Den bygger enbart på nedan redovisade källor och kan i framtiden komma att revideras.

- | | |
|-------|--|
| 1100- | Nybyggnad – Kyrka av sten med rektangulärt långhus med ingång på sydsidan och sakristia i norr. Riven i samband med att en ny kyrka uppfördes 1785. (BR) |
| 1641 | Ändring – ombyggnad, interiör, läktare. (BR) |
| 1667 | Ändring – ombyggnad, större fönster togs upp. (GL) |
| 1668 | Vård/underhåll, klockstapel av okänd ålder försågs med ny botten och brädbeklädnad. (GL) |
| 1670 | Vård/underhåll, ett vapenhus av okänd ålder målades och försågs med lås. (GL) |
| 1675 | Vård/underhåll, kyrkan kalkades ut- och invändigt. (GL) |
| 1679 | Vård/underhåll, valven lagades och taken lades med spån. Byggmästare Oluf Nilsson, Stockholm. (GL) |
| 1697 | Ändring – ombyggnad, interiör, läktare. (BR) |
| 1707 | Ändring – ombyggnad, större fönster togs upp. (GL) |
| 1709 | Fast inredning – predikstol. (GL, Östergötlands Dagblad 1934-12-14) |

- 1760 Ändring – ombyggnad, klockorna flyttades in i tornet från en klockstapel. (Östergötlands Dagblad 1934-12-14)
- 1785-1787 Nybyggnad – Kyrka av sten med rektangulärt långhus med tresidigt avslutat korparti, halvrund sakristia i öster samt torn i väster**, uppförd efter ritningar av länsbyggmästare (Mårten Olaus) Magnus Beurling och under ledning av byggmästarna Sven Dahlberg och Jöns Hederström. Eventuellt ingick den medeltida norra muren i den nya kyrkans nordmur. Kyrkan eldhärjades 1913, endast sakristian klarade sig. Kyrkan återuppbyggdes 1914-15. (BR, SvK)
- 1792 Specifika inventarier – altartavla ”Jesus i synagogan i Nasareth”, målad av Pehr Hörberg, ny omfattning efter branden 1913. (BR)
- 1796-1799 Fast inredning – predikstol, skänkt av fru Sofia Gyllenkrook på Regnaholm, eventuellt tillverkad av Carl Fredrik Beurling. (GL, SvK)
- 1798 Rivning – klockstapel. (GL)
- 1823-1824 Fast inredning – orgel byggd av orgelbyggare Pehr Zacharias Strand, Stockholm. (GL)
- 1850-1899 Vård/underhåll, exteriör, ommålning med mörkare hörnedjor m m, nya fönster med bly- eller tunn järnspröjsning med färgat glas överst. (SvK)
- 1850-1899 Teknisk installation – värmeugn mitt på nordsidan. (SvK)
- 1875-1899 Fast inredning – nya bänkar i nyrenässans. (SvK)
- 1890-1899 Renovering, interiör, trätunnvalvet kläddes med pärlspontpanel, ommålning, (SvK)
- 1897 Uppmåtningsritningar – C Fr Sandgren. (ATA)
- 1913 Brand – kyrkan förstördes vid en brand söndagen den 6 april. (GL)
- 1914 Ritningar – förslag till ombyggnad, Gustaf Linden, Stockholm, daterade jan 1914. (ATA)
- 1914-1915 Återuppbyggnad – kyrkan återuppbyggdes på de gamla murarna.** Arkitekt Gustaf Linden, Linköping, byggmästare Erik Andersson, Linköping (GL, ÖC 1915-03-23))
- 1914-1915 Fast inredning – predikstol, bänkinredning, altare, altaruppsats, orgelläktare m m. Arkitekt Gustaf Linden, Linköping. (GL)
- 1914 Specifika inventarier – dopfunt. Arkitekt Gustaf Linden, Linköping. (GL)
- 1914 Specifika inventarier – klockor gjutna av H G Bergholtz, Stockholm. (GL)
- 1915 Teknisk installation – varmluftssystem. (ÖLM)
- 1915 Invigning den 28 november.
- 1919 Fast inredning – orgelverk byggt av Setterquist & Son, Örebro med fasad av arkitekt Gustaf Linden. Linköping. (GL)

- 1939 Teknisk installation – elektrisk belysning. (ATA)
- 1947 Ändring – ombyggnad, exteriör, små inspektionsluckor togs upp på övre delen av tornkupolen. (ATA)
- 1948 Vård/underhåll, exteriör, fasadernas grå slamputs ersattes av en vit spritputs. (SvB, ATA)
- 1948 Vård/underhåll, interiör, väggarna rengjordes och taket ommålades i samma färgton som tidigare. (SvB)
- 1957 Teknisk installation – nytt vattenburet värmesystem. (ATA)
- 1962 Vård/underhåll, interiör, kyrkbänkarna fernissades. (MA)
- 1974 Vård/underhåll, exteriör, skador på murkrönet åtgärdades, dörrar och fönster ommålades. (MA)
- 1974 Ändring – ombyggnad, interiör, vapenhuset renoverades, utrymme för vaktmästaren installerades. Isolering av valven. (MA)
- 1992 Vård/underhåll, exteriör, putslagningar, ommålning av dörrar och fönster samt åtgärder på skiffertaket, b la montering av fotränna av koppar. Åby Fasad AB. (MA)
- 1992 Vård/underhåll, arkitekturbunden utsmyckning – målningarna i portvalvet till sakristians ingång renoverades. (ÖLM)
- 1998-1999 Ändring – ombyggnad, interiör, putslagning och kalkavfärgning av väggarna i kyrkorummet och sakristian, taket i kyrkorummet ommålades, trägolven slipades och oljades, nytt trägolv inlades i sakristian vilket ersatte textilmatta på betonggolv samt med klinker i passage och WC, läktarunderbyggnader innehållande WC och förråd. Arkitekt Magnus Ahrén, Ahrén BooArk AB. (ATA)
- 2001-2002 Teknisk installation – bergvärme. (K)
- 2005 Kulturhistorisk inventering av kyrkan och kyrkomiljön, utförd av Östergötlands länsmuseum på uppdrag av Linköpings stift.

Förkortningar

ATA – Antikvarisk-topografiskt arkiv, Riksantikvarieämbetet

BR – Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;
www.bebyggelseregistret.raa.se

K- Kyrkan

GL - Lindqvist, Gunnar, Regna kyrka. Linköpings stifts kyrkoberivningar, 2001.

MA – Ahrén, Magnus, Ahrén BooArk AB, Program för invändiga restaureringsarbeten, Regna kyrka, november 1994.

SvK - Manuskript till Kyrkobyggnader 1760-1860, del 5, Östergötland. Sveriges Kyrkor. Riksantikvarieämbetet.

ÖLM – Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv

ÖVRIGT

Befintliga skyddsformer

Kyrkan och kyrkogården är skyddade enligt Lagen om kulturminnen 4 kap. Regna kyrkomiljö, K 30, är utvärderad som kulturhistorisk värdefull miljö i kulturminnesprogrammet för Östergötland, utgivet av länsstyrelsen i Östergötlands län 1983. Renströmska skolan är sedan 1985 förklarad som byggnadsminne.

Övriga inventeringar

Sedan 2002 pågående inventering av kyrkogårdar/begravningsplatser i Östergötlands län, utförs av Östergötlands länsmuseum.

Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.

Prästgårdsinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands länsmuseum 1978.

Skolinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands länsmuseum 1978.

Källor

Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), Riksantikvarieämbetet

Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;

www.bebyggelseregistret.raa.se

Eriksson, Eva, Den moderna stadens födelse. Svensk arkitektur 1890-1920. Sthlm 1990.

Lindqvist, Gunnar, Regna kyrka. Linköpings stifts kyrkoberivningar, 2001.

Ridderstad, Anton, Historiskt, Geografiskt och Statistiskt lexikon öfver Östergötland, N-Ö, Norrköping 1877.

Sveriges Bebyggelse, Östergötlands län, del IV, Uddevalla 1950.

SvK - Manuskript till Kyrkobyggnader 1760-1860, del 5, Östergötland. Sveriges Kyrkor.

Riksantikvarieämbetet.

Östergötland, landskapets kyrkor. Red. Ingrid Sjöström och Marian Ullén.

Forskningsprojektet Sockenkyrkorna. Kulturarv och bebyggelsehistoria.

Riksantikvarieämbetet 2004.

Östergötlands läns kalender 1872.

Östergötlands länsmuseums arkiv

Kartor

Häradsekonomisk karta 1868-1877, Regna

Ekonomisk karta, 1948 och 1981, blad 9F 6i Regna

Sammanställt av Östergötlands länsmuseum i december 2005. Den kulturhistoriska bedömningen har utförts i samverkan med Länsstyrelsen i Östergötland.